

توزیع ۵هزار محصول فرهنگی میان کودکان زائر در «حسینیه کودک» «حسینیه کودک» با اجرای ویژه برنامه عزاداری مخصوص کودکان زائر و مجاور در دهه پایانی ماه صفر، اقدام به توزیع ۵هزار محصول فرهنگی کرد. به گزارش آستان‌نیوز، حسینیه کودک که امسال برای نخستین‌بار با هدف آموزش مفاهیم دینی و ایجاد فضای برای عزاداری مخصوص کودکان در

مریم احمدی شیروان | تاریخ بشریت همواره صحنه نبرد ازلی حق و باطل بوده است؛ نبردی که در اغلب ادوار ، کفه ترازو به نفع باطل سنگینی کرده و جبهه حق را در موضع دفاع و بقا قرار داده است. اما آیا این معادله دیرینه، سرنوشتی محتوم وابدی است؟ استاد مهدی مشکى، عضو هیئت علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره) با نگاهی تحلیلی به آیات قرآن کریم و سنت‌های الهی، از یک دگرگونی بنیادین در این جدال ازلی پرده برمی‌دارد. به باور او، انقلاب اسلامی نه تنها نقطه عطفی در این مسیر است که نبرد را از حالت دفاعی به تهاجمی تغییر داده، بلکه آغازگر تحقق تدریجی وعده الهی برای استخلاف مؤمنان، تمکین دین و استقرار کامل توحید در جهان است.

■ **غلبه تاریخی باطل و وعده الهی برای تغییر سیر نبرد** استاد مشکى در تبیین سیر تاریخی نبرد حق و باطل، اظهار می‌کند: این جریان که از ابتدای عالم خلقت و با درگیری هابیل و قابیل آغاز شده، اکنون بنا بر وعده الهی به مؤمنان، در حال دگرگونی است. در طول اعصار و از ابتدای ورود حضرت آدم(ع) به عالم خاکی، تسلط بر زمین و پیروزی ظاهری عمدتاً با جبهه باطل (جنود شیطان) بوده است. در این دوران، جبهه حق همواره در موضع ضعف قرار داشته و امدادهای الهی تنها به منظور حفظ بقا و جلوگیری از اضمحلال آن صورت می‌گرفته است؛ نه برای استخلاف کامل زمین و تسلط بر آن.

وی در ادامه می‌افزاید: به نظر می‌رسد این مسیر تاریخی در حال تغییر است و این دگرگونی بنابر وعده‌ای است که خداوند به اهل ایمان و مؤمنان بشارت داده است. یکی از مؤیدات این بحث، آیه ۵۵ سوره نور است که می‌فرماید: «وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ…» (خداوند به کسانی از شما که ایمان آورده‌اند وعده داده است…).

استاد مشکى تأکید می‌کند: کاربرد واژه «وعده» در این آیه، به وضوح نشان‌دهنده آن است که این پیروزی و غلبه نهایی، هنوز محقق نشده است. گرچه خداوند در آیاتی نظیر ۱۸ سوره مجادله، بر غلبه خود و رسولانش تأکید ورزیده اما این غلبه نهایی جزو سنت‌هایی است که در آینده محقق خواهد شدو در تمام دوران‌های گذشته به‌طور کامل رخ ن داده است. بر همین اساس، تمامی پیامبران الهی(ع)، اهل بیت(ع) و اولیای الهی در طول تاریخ، تلاش اصلی خود را بر این معطوف داشته‌اند که جبهه حق از بین نرود، چرا که تحقق کامل وعده الهی برای تسلط و استخلاف زمین، هنوز به وقوع نپیوسته است.

■ **تدریجی بودن وعده الهی و سیر ظهور**

عضو هیئت علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره) (تصریح می‌کند: این وعده الهی که از زمان حضرت

زیارت

ریحانه عامل **نیک** | در شماره‌های پیش، از مراحل مختلف آداب زیارت گفتیم و به کم و کیف زیارت ائمه اطهار(ع) به‌خصوص امام هشتم علی بن موسی الرضا(ع) پرداختیم. زیارت تنها وابسته به خلوص نیت نیست و به آدابی در ظاهر و باطن مزین است که قرب الهی انگیزه اصلی آن است و از عشق به معبود برمی‌آید. همچنین رعایت ادب و آداب در هر امری، سبب دست یافتن بهتر به اهداف آن کار است. هر چیزی هم برای خود شرایط و مراتبی دارد؛ مثل آداب و اصول تجارت، آداب معاشرت، آداب کسب فیض و علم، آداب جنگ و مبارزه، آداب نماز و قرائت و… که شناخت و مراعات آن‌ها، آن امر را موفقیت‌آمیز کرده و ما را به هدف نزدیک‌تر می‌کند. برای زیارت هم آدابی ذکر شده است که مراعات آن‌ها هم اجر را افزون کرده و هم زائر را در دستاوردهای معنوی زیارت کامیاب‌تر می‌کند. از سوی دیگر، این آداب تربیت‌کننده است. پس از ادب قدم برداشتن و نحوه حرکت به سوی امام معصوم(ع)، به زبان و آنچه بر زبانمان می‌رود توجه می‌کنیم. در ادامه مروری بر این ادب داریم.

■ **لب فروسته و دهان پر از عربی‌ست**

در شماره قبل گفتیم حالت راه رفتن فرد مؤمن هم برای ما ملاک است که ائمه اطهار(ع) در این موارد نیز برای ما آموزه‌های درخوری دارند. توصیه‌شده با وقار و آرامش قدم برداشته و گام‌ها را کوتاه بردارد. سر به زیر بیندازد و راه بروید و به اطراف توجه نکنید، در این حالت به عظمت امامی که به زیارتش می‌روید فکر کنید.

اما زبان، یکی از اعضای است که با وجود کوچکی، بار زیادی از پیامدها را به همراه می‌آورد؛ چرا که هر آنچه در بطن و ذهن آدمی باشد می‌تواند بر زبان جاری شود. از زبان به عنوان وسیله‌ای برای ره‌یافت به بهشت یا دوزخ یاد شده است. در فرایند زیارت، زائر با زبان خود با خدای متعال و امام(ع) وارد گفت‌وگو می‌شود؛ پس پاک بودن آن شرط است. منظور از «زبان پاک» برای زیارت، زبانی است که آلوده به گناه نباشد و بهتر است

مدرسه خیرات‌خان در دهه اول محرم برپا بود، با استقبال خوب کودکان و والدینشان روبه‌رو شد و توانست جایگاه خوبی در میان زائران و مجاوران پیدا کند.

کارشناس مسئول خدمات فرهنگی کودک آستان قدس رضوی درباره فعالیت‌های «حسینیه کودک» در دهه پایانی ماه صفر گفت: تفاوت

آدم(ع) آغاز شده و تا زمان تحقق کامل آن ادامه خواهد داشت، امری کاملاً تدریجی است، نه دفعی. به بیانی دیگر استخلاف، تمکین دین، رسیدن به مقام امن و ریشه‌کن شدن شرک به صورت ناگهانی رخ نمی‌دهد، بلکه امری است که به‌تدریج و گام به گام محقق خواهد شد. رهبر معظم انقلاب در دوران ریاست جمهوری‌شان در این مورد فرموده‌اند: اکثر روایات وارده در باب ظهور از عبارت «کما ملئت» (همان‌گونه که پر شد) استفاده می‌کنند، نه «بعد ما ملئت» (پس از آنکه پر شد). این نکته نشان می‌دهد همان‌گونه که شرک به‌تدریج در عالم گسترش یافت و به اوج خود رسید، غلبه توحید و تضعیف شرک نیز به آرامی و به‌صورت تدریجی صورت خواهد گرفت.

وی با اشاره به دیدگاه برخی سنت‌های فکری، از جمله آنچه در آیین هندو مطرح است، ادامه می‌دهد: آنان سیر تاریخ را نه خطی، بلکه دایره‌ای می‌بینند. بر اساس این دیدگاه، عالم از نقطه‌ای، اوج شکوفایی و اتحاد (ابتدای خلقت) آغاز شده و به تدریج به پایین‌ترین و بدترین نقطه، موسوم به «کالی یوگا» می‌رسد. سپس از این نقطه به‌تدریج به سمت اوج بازمی‌گردد. این نگرش تدریجی در سیر تاریخ با مفهوم ظهور که در تمامی ادیان مطرح است، همخوانی دارد و تأکیدی بر تدریجی بودن آن، در مقابل دفعی بودن است؛ امری که با کمال ظلم و جور نیز کاملاً هماهنگ است. بدین ترتیب، تأکیدی می‌شود ظهور قطعاً یک امر تدریجی است نه دفعی.

■ **انقلاب اسلامی؛ نقطه عطف تغییر سیر نبرد حق و باطل**

وی به نکته مهم دیگری نیز اشاره کرده و می‌گوید: با ظهور انقلاب اسلامی، سیر نبرد حق و باطل دگرگون شده است. در طول تاریخ، جبهه حق عمدتاً در حالت تدافعی برای حفظ بقای

اصلی حسینیه کودک با رواق کودک در حضور و همراهی خانواده‌هاست. مادر طول یک هفته، پذیرای ۷ هزار و ۵۰۰ زائر و مجاور بودیم؛ از این میان، حدود ۵ هزار نفر آن‌ها، کودکان سه تا ده‌ساله بودند که مخاطب اصلی ما را تشکیل می‌دادند و هر شب میزبانی از حدود ۶۰۰ کودک را به عهده داشتیم، مصطفی سلمانی افزود: همچنین ۵ هزار هدیه فرهنگی به

آیات قرآن کریم و سنت‌های الهی درباره نبرد ازلی حق و باطل در تاریخ بشریت چه می‌گویند؟

حاکمیت «حق» تدریجی طلوع می‌کند

وعده‌ای که مسلماً با مشارکت و تلاش مؤمنان محقق خواهد شد. اگرچه زمان دقیق تحقق این وعده برای آنان مشخص نبوده، اما همگان بر این اتفاق نظر داشته‌اند که این وعده الهی با ظهور ولی الهی به منصف ظهور خواهد رسید. در آیه ۵۵ سوره نور خداوند فرموده است: «وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ لَنُيَسِّرَنَّ لَهُمُ فِي الْأَرْضِ…» خداوند به کسانی از شما که ایمان آورده‌اند… قطعاً آنان را در زمین جانشین [حاکم] خواهد کرد. این بخش از آیه به وضوح نشان می‌دهد استخلاف کامل در زمین تا آن زمان اتفاق نخواهد افتاد. در بخش دیگری از همین آیه آمده است: «وَلَنُيَمِّكَنَّ لَهُمُ فِيهِمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ» یعنی دینشان را که برایشان پسندیده است، یا برجا خواهد کرد. این بخش با آیه «الْيَوْمَ اكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَانَّمَتُ عَلَيْكُمْ بَعْثَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا» امروز دین شما را برایتان کامل کردم و نعمتم را بر شما تمام گردانیدم و اسلام را به عنوان دین برایتان پسندیدم؛ از سوره وائده (آیه ۳) مرتبط است. اگرچه خداوند اسلام را به عنوان دین پسندیده است، اما این دین هنوز به غلبه کامل در عالم دست نیافته است. بنابراین، عبارت «وَلَنُيَمِّكَنَّ لَهُمُ» به زمانی در آینده اشاره دارد که مؤمنان تمکن و توانایی لازم برای پیاده‌سازی کامل دین پسندیده الهی را در سراسر جهان پیدا خواهند کرد.

وی در ادامه به ویژگی دیگر وعده الهی در آیه ۵۵ سوره نور اشاره و بیان می‌کند: «لَنُيَمِّكَنَّ لَهُمُ فِيهِمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ» یعنی ترسشان را به امنیت تبدیل خواهد کرد. در زمان کنونی، حالت خوف و نگرانی همچنان در میان مؤمنان وجود دارد و هنوز به مرحله امن کامل نرسیده‌اند. این مرحله امن، نه به معنای پیروزی موقت و احتمال بازگشت دشمن که در گذشته بارها اتفاق افتاده است، بلکه به معنای استقرار کامل و دائمی است. این مرحله از امنیت، پس از تحقق استخلاف و تمکن مؤمنان برای پیاده‌سازی دین خداوند در زمین حاصل می‌شود. در آن زمان، دیگر هیچ خوفی برای مؤمنان به خاطر از دست دادن موقعیت یا تهدید از سوی دشمنان وجود نخواهد داشت و به آرامش خاطر کامل دست خواهند یافت.

■ **تحقق توحید ناب و تدریجی بودن فرایند ظهور**

دکتر مشکى در تبیین ویژگی‌های وعده الهی، به مهم‌ترین جنبه آن نیز اشاره کرده و توضیح می‌دهد: تحقق توحید ناب در عالم بسیار مهم است. «ظهور» به معنای تحقق کامل وعده الهی است که شامل ویژگی‌های پیشین نیز می‌شود. این تحقق در بخش پایانی آیه ۵۵ سوره نور بیان شده است: «يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا». این وضعیت، حده پیش از تحقق کامل ظهور، برای جامعه مؤمنان قابل تصور است. این حقیقت، مؤید اصل مهم الهی است که «مَنْ كَانَ لِلَّهِ كَأَنَ لِلَّهِ» یعنی هر کس برای خدا باشد، خدا برای او خواهد بود.

کودکان که شامل سه کتاب «هدیه خورشید»، «امام مهربانی‌ها» و «آفتاب خراسان» بود اهدا شد. وی تأکید کرد: یکی از نکات حائز اهمیت در اجرای این حسینیه، استفاده از خادمان خردسال شش تا ده‌ساله بود، به‌طوری‌که حدود ۴۰ خادم کودک در مدت هفت شب، به صورت متغیر و ثابت، در برنامه حضور داشتند.

میراث

در دویست و پنجاه و ششمین برنامه سه‌شنبه‌های علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی انجام شد

رونمایی از قدیمی‌ترین اسناد دارویی موجود در گنجینه رضوی

دویست و پنجاه و ششمین برنامه سه‌شنبه‌های علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی با محوریت رونمایی از قدیمی‌ترین اسناد دارویی موجود در گنجینه رضوی، در کتابخانه مرکزی این آستان مقدس برگزار شد. به گزارش آستان نیوز، این مراسم در آستانه پنجم شهریور، روز بزرگداشت محمد بن زکریای رازی و روز داروسازی، با حضور جمعی از مدیران و کارشناسان سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی و علاقه‌مندان، چهارم شهریور ۱۴۰۴، در تالار اندیشه‌گاه رضوی کتابخانه مرکزی حرم مطهر حضرت رضا(ع) برگزار شد. در این مراسم ۱۰ سند تاریخی نفیس رونمایی و معرفی شد که از جمله این اسناد می‌توان به عناوین «گزارش روزانه جمع و خرج صاحب‌جمعان آستان قدس رضوی در بخش دارالشفا به صاحب‌جمعی حاج محمد مهدی شربتدار در سال ۱۱۰۴ قمری» و «گزارش مصرف ادویه و اغذیه بیماران در ماه رجب ۱۳۱۷ قمری» اشاره کرد. همچنین می‌توان از اسناد «روزنامه‌چه ادویه و اغذیه و مصارف متفرقه دارالشفا به تاریخ ۳ محرم الحرام ۱۳۳۷ قمری» و «نسخه پزشکی زوجه سید محمدعلی یزدی در تاریخ جمادی الاول ۱۲۸۷ قمری» نام برد.

■ **نگهداری از ۶ هزار سند با موضوع طب سنتی و گیاهان دارویی** آئمه موسوی، کارشناس پژوهش مطالعات اسناد آستان قدس رضوی در این مراسم به معرفی کتاب خود با عنوان «طب سنتی و گیاهان دارویی در اسناد آستان قدس، از دوره صفویه تا پایان قاجار» پرداخت که به همت سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی منتشر شده است. وی اظهار کرد: در آرشیو اداره اسناد آستان قدس رضوی، حدود ۶ هزار سند تاریخی با موضوع دارالشفای امام رضا(ع) و داروهای گیاهی در دوره‌های مختلف تاریخی وجود دارد که بیشترین و متنوع‌ترین اسناد مربوط به تهیه داروهای گیاهی مورد نیاز دارالشفا، مربوط به دوره قاجار به است. موسوی ضمن معرفی انواع اسناد دارالشفای امام رضا(ع) در دوره‌های صفویه، افشاریه و قاجاریه، گفت: قدیمی‌ترین سند دارالشفا نیز مربوط به سال ۱۰۱۰ قمری و دوره صفویه، با عنوان «شربتخانه و هزینه‌های مربوط به آن» است.

■ **دارالشفای امام رضا(ع)، قدیمی‌ترین مرکز درمانی مشهد** موسوی در ادامه بیان کرد: براساس اسناد به جا مانده در آرشیو اداره اسناد آستان قدس رضوی، دارالشفای امام رضا(ع) قدیمی‌ترین مرکز درمانی در مشهد بوده که قدمت آن به دوره صفویه برمی‌گردد. وی گفت: در اسناد مربوط به دارالشفا نیز اطلاعات بسیار ارزشمندی در موضوعات مختلف پزشکی از جمله کاربرد انواع داروها برای معالجه انواع بیماری‌ها، میزان و مقدار مصرف آن‌ها، مقدار ترکیب داروها، شناسایی نام‌های متفاوت گیاهان و نحوه استفاده از بدل گیاهان دارویی، شناسایی انواع بیماری‌ها و… وجود دارد.

این کارشناس اسناد افزود: با بررسی و تجزیه و تحلیل هر کدام از این دانسته‌ها می‌توان به بخشی از زوایای پنهان تاریخ پزشکی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جامعه در دوره‌های مختلف تاریخی پی برد.

وی همچنین در این برنامه مطالبی با محوریت انواع داروهای گیاهی (داروهای مفرد و داروهای مرکب)، اوزان به کار رفته برای داروهای گیاهی با توجه به اسناد آستان قدس رضوی و موانع و مشکلات در بازخوانی اسناد آستان قدس بیان کرد.

■ **۶۹ عدد نسخه خطی از آثار زکریای رازی**

سیدرضا صداقت حسینی، کارشناس ارزشیابی و ثبت نسخ خطی مدیریت مخطوطات آستان قدس رضوی نیز در این مراسم گفت: محمد بن زکریای رازی از طبیبان مشهور قرن‌های سوم و چهارم هجری قمری بود که از وی آثار متعددی همچون «الحاوی فی الطب»، «بره الساعه»، «مفید الخاص» و «من لا یضره الطبیب» به جا مانده است. وی با اشاره به اینکه در مرکز نسخ خطی کتابخانه آستان قدس رضوی، ۵۰۰ هزار و ۵۰۰ نسخه خطی در موضوع پزشکی به زبان‌های عربی و فارسی وجود دارد، افزود: دراین‌میان، کتاب «تدبیر العصبه حنین بن اسحاق» قدیمی‌ترین نسخه خطی پزشکی این کتابخانه به شمار می‌آید که در سال ۳۹۶ هجری قمری کتابت شده است. این کارشناس نسخه‌های خطی با تأکید بر اینکه ۶۹ نسخه خطی از آثار محمد بن زکریای رازی نیز در کتابخانه آستان قدس رضوی نگهداری می‌شود، بیان کرد: کتاب «مفید الخاص فی علم الخواص» قدیمی‌ترین نسخه خطی این دانشمند بنام در این کتابخانه است که در فاصله سال‌های ۷۴۳ تا ۷۴۶ هجری قمری نوشته شده است. وی ادامه داد: این اثر از نسخه‌های سلطنتی بوده که به رسم خزانه ابن‌قلاوون کتابت شده است. همچنین این کتاب دارای ۵۰ مجلس تصویر به‌شیوه بین‌النهرین با محوریت گیاهان و حیوانات است. این نسخه توسط نادر افشار در سال ۱۱۴۵ هجری قمری وقف کتابخانه آستان قدس رضوی شده است. صداقت حسینی خاطرنشان کرد: همچنین بیشترین نسخه‌های خطی محمد بن زکریای رازی در کتابخانه آستان قدس رضوی مربوط به کتاب «بره الساعه» است، چنان‌که ۲۷ نسخه خطی از این اثر در این کتابخانه وجود دارد.